

Druga plat

Za nami je 1. maj, delavski praznik, ki smo ga v občini, kakor tudi v Ljubljani in drugje tudi letos slovesno proslavili. Vendar naš namen to pot ni pisati o tem, radi bi spregovorili nekaj besed o tem, kako smo proslavljali.

Ze nekaj let lahko opažamo, da z nami nekaj ni v redu. Nič več ne znamo čuvati naše okolice in prizorišč proslavljanja in tako je bilo tudi letos na Rožniku. Papirjev, kartonskih škotel, plastičnih kozarcev in podobnih smeti na pobočjih Rožnika ni manjkalo. Vse, česar nismo več potrebovali, smo hipoma zavrgli in to smo storili tako, kot se kulturnemu človeku prav gotovo ne spodobi.

Pa še to bi lahko ob tej priložnosti rekli: mnogo, preveč je bilo takih, ki so le pregledno pogledali v kozarec in ki so sicer izrednemu vzdušju storili slabo uslugo. Nič kaj praznično ni bilo njihovo obnašanje. Čas bi bil, da o teh stvareh razmislimo preko leta, ko je čas in da se za prihodnje praznovanje mednarodnega praznika, ki ga marsikje v svetu praznujejo še vedno v krvavih spopadih s policijo, primerno pripravimo. Želimo si, da takšnih stvari v bodoče ne bi ugotavljali več ali vsaj ne v tolikšni meri...

UREDNIŠTVO

RK Slovenije

občinska organizacija Ljubljana-Center

Spoštovani občani! Rdeči križ Slovenije zbira uporabna oblačila, obutev, posteljno in postelje, ki jih sami ne potrebujete več, a še lahko služijo drugim.

Tudi letos vas vabimo, da sodelujete v tej zbiralni akciji, ki bo v ČETRTEK, 27. MAJA 1976 OD 17. DO 19. URE.

Prosimo vas, da zakrpana in očiščena oblačila, posteljno in po parih zvezane čevlje postavite PRED VEŽNA VRATA 27. MAJA DO 17. URE.

Prilavljene zavitke bodo pobirali aktivisti RKS izpred vežnih vrat istega dne med 17 in 19. uro.

Če nameravate oddati postelje, sporočite to pred akcijo občinski organizaciji RKS Ljubljana Center, Rimska cesta 17, tel. 21-907.

Lani smo v naši občini zbrali 15.000 kg blaga. Od tega smo 10.000 kg poslali občinam Ljutomer in Gornja Radgona, ker s svojo akcijo ne pokrijejo vseh potreb.

Prepričani smo, da bomo z vašo pomočjo tudi letos zbrali vsaj toliko blaga. V maju 1976

Pohod mladih KS Stare Ljubljane

Koncem aprila je osnovna organizacija ZSMS Stara Ljubljana organizirala pohod iz Ljubljane preko Orla do Urha.

Nanj so povabili vse osnovne organizacije ZSMS na področju Stare Ljubljane, občinsko pohodno enolo, Krajevno organizacijo ZRVS in ZB ter gojence iz kasarne »Boris Kidričič« v Šentvidu. Računali so, da se bo pohoda udeležilo okrog 300 ljudi. Račun pa jim je zmešalo slabo vreme.

Dogovorjeni pa so bili tudi z borci, ki so sodelovali v zaključnih bojih okrog Orla in Urha, da bi mladim razložili potek teh akcij. Za pa jih zaradi slabega vremena ni bilo.

Kljub dežju je na pot odšlo približno 60 ljudi. Odšli so izpred krajevne skupnosti Stara Ljubljana z zastavo na čelu kolone, iz oken KS jih je spremljala partizanska pesem z gramofona.

Natanko ob 12. uri so prispehi na Urh. Tu so s položajno venca spomeniku padlim, s kratkim govorom in počastitvijo padlim na Urhu zaključili pohod.

Po končani slovesnosti so se mladinci Stare Ljubljane dogovorili z gojenci kasarne »Boris Kidričič«, da bodo v bodoče navezali še tesnejše stike. Domenili so se tudi za konkretno skupno akcijo, to je eno ali dvoednevna delovna akcija.

Vsi prisotni so sklenili, da naj bi pohod postal tradicionalen z željo, da bi se ga v prihodnje leto udeležilo kljub morebitnim slabim vremenskim pogojem večje število ljudi.

Igor Krevl

pravne novitete

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih

Vrsta pomembnih novosti

Republiški izvršni svet je predložil Skupščini SR Slovenije v obravnavo predlog zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Tako imenovana rodbinska zakonodaja je iz leta 1971 sodila pretežno v zvezno pristojnost in je bila urejena z zveznimi zakoni, ki se zaenkrat še vedno uporabljajo v naši republici kot republiški zakoni. To so temeljni zakon o zakonski zvezi, temeljni zakon o razmerju med starši in otroki, temeljni zakon o posvojitvi in temeljni zakon o skrbništvu. Delno pa je bilo to področje urejeno tudi z republiškimi zakoni in sicer z zakonom o premoženjskih razmerjih med zakonci in zakonom o rejništvu. Pri izdelavi novega republiškega zakona je obveljalo stališče, da je treba vse omenjene zadeve urediti z enim samim zakonom, ker je na ta način področje rodbinskih razmerij bolj pregledno in občanom dostopnejše.

Zakonska zveza

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ureja predvsem vprašanja v zvezi z zakonsko zvezo, razmerja med starši in otroki, posvojitve, rejništvo ter varstvo mladoletnih otrok in drugih oseb, ki niso sposobne skrbeti same zase in za svoje pravice in koristi. V uvodnih določbah vsebuje temeljna načela, na katerih naj temeljijo razmerja med zakoncem in razmerja v družini. Po zakonu je družina življenjska skupnost staršev in otrok, ki uživa posebno družbeno varstvo zaradi koristi otroka. Zato je tudi družbeni pomen zakonske zveze predvsem v zasnovanju otrok s strani zakoncev. Zakonska zveza je tista življenjska skupnost moža in žene, ki je ustanovljena in urejena na podlagi zakona. Starši (oče in mati) imajo do otrok roditeljsko pravico, katere vsebino predstavlja vsestranska skrb za otroke. Pri tem ni več nobene razlike med zakonskimi in nezakonskimi otroci. Do enih in do drugih imajo starši (pa tudi sorodniki) enake pravice in dolžnosti.

Stvari, ki zadevajo varstvo in pomoč družbe družini, ki jih je po dosedanjih uredbah opravljal občinski upravni organ, pristojno za socialno varstvo, bo po novem zakonu opravljal občinska skupnost socialnega varstva.

Izredno pomembna je novost v predlogu zakona, po katerem je dalj časa trajajoča življenjska skupnost med možem in ženo, ki nista sklenila zakonske zveze praviloma glede pravnih posledic (premoženjskih, preživljenjskih in drugih) izenačena s sklenjeno zakonsko zvezo. To načelo pa ne velja v primeru, ko se zakonska zveza med možem in žensko ne bi mogla skleniti (če je npr. eden od njiju že poročen ali sta si v bližnjem sorodstvu in podobno).

Tudi sama zakonska zveza je v novem zakonu doživela precej sprememb. Ureditev zakonske zveze je namreč zgrajena na načelu, da je družba zainteresirana predvsem za družino, katere del je zakonska zveza, ne pa toliko za zakonsko zvezo kot tako. Ker pa je skladna zakonska zveza eden temeljev družine, omogoča družbe-

na skupnost bodočim zakoncem z izobrazbenjem, z zdravstvenim vzgojo, s pomočjo strokovnih služb in z zakonskimi posvetovalnicami, da se vsestransko pripravijo na skladno skupno življenje. Zakon celo postavlja kot obveznost, da osebi, ki nameravata skleniti zakonsko zvezo, obiščeta zakonsko posvetovalnico.

V primerih, ko je treba posebno dovoljenje za sklenitev zakonske zveze (sklenitev zakonske zveze med bližnjimi sorodniki, mladoletniki in drugo), predstavlja novost določba, po kateri sklenitev zakonske zveze v takih primerih ne dovoljuje več občinsko sodišče, temveč občinska skupnost socialnega varstva, ki je bolj strokovno usposobljena za tako odločitev.

Sporazumna zveza

Pomembna novost v predlogu je, da zakonca lahko sporazumno prekinejo zakonsko razmerje. Doslej je namreč bilo mogoče le v izjemičnih primerih, kar je bilo do sedaj za sodišče obvezno. Pokazalo se je namreč, da ugotavljanje krivde lahko negativno vpliva na kasnejše življenje razvezanih zakoncev in na njihova razmerja do otrok, obenem pa tako ugotavljanje tudi ni pomembno za družbo. Obenem pa je zaostren postopek za spravo zakoncev, ki je bil obvezen že doslej, vendar se je v praksi pokazal kot neučinkovit. Če na naroku za spravi poskus ni moč doseči sprave — in sodišče meni, da bi bilo to vendarle mogoče — lahko sodišče določi nov narok za spravi poskus ali pa predhodno napoti zakonca na razgovor v zakonsko posvetovalnico ali na občinsko skupnost socialnega skrbstva ter začasno odloži odločanje o razvezi. Zakonca naj bi bila torej v čimvečji meri deležni strokovne pomoči. Če sodišče razveže zakonsko zvezo, odloči obeh namenov bosta morala zakonca predložiti sodišču pismen in sodno overjen sporazum o delit-

vi skupnega premoženja ter o tem, kateri od zakoncev bo imetnik stanovanjske pravice. Preden bo sodišče razvezalo zakonsko zvezo, bo moralo dobiti tudi mnenje občinske skupnosti socialnega varstva o tem, ali je s sporazumom zakoncev primerno poskrbljeno za varstvo, vzgojo in preživljanje otrok. Na ta način je manj možnosti, da bi pozneje prihajalo do sporov med nekdanjima zakoncema in bodo tudi bolj varovane koristi otrok, ki bi jih lahko taki spori močno prizadeli.

Enake dolžnosti in pravice

Drugače kot doslej je urejena razveza zakonske zveze v primeru, ko med zakoncema ne pride do sporazuma. Vsak zakonec lahko zahteva s tožbo na sodišču razvezo zakonske zveze, če je zakonska zveza postala nevzdržna. Predlog pa opušča ugotavljanje krivde v razveznem postopku, kar je bilo do sedaj za sodišče obvezno. Pokazalo se je namreč, da ugotavljanje krivde lahko negativno vpliva na kasnejše življenje razvezanih zakoncev in na njihova razmerja do otrok, obenem pa tako ugotavljanje tudi ni pomembno za družbo.

Določanje očetovstva

Glede razmerij med starši in otroki je navedena novost predloga v tem, da izenačuje pravni položaj otrok, rojenih v zakonski zvezi z otroci, ki so rojeni izven zakonske zveze. Do enih in do drugih imajo starši enake pravice in enake dolžnosti in pravice do staršev. S položajem otrok so izenačeni tudi posvojenči.

Izpodbijanje in ugotavljanje očetovstva in materinstva sta v glavnem enako urejena kot v veljavnem zakonu, le nekateri roki v zvezi s tem so spremenjeni. O rojstvu otroka, ki je bil rojen izven zakonske zveze, mora mati čez obvestiti občinsko skupnost socialnega skrbstva. Če mati pove ime otrokovega očeta, ga občinska skupnost socialnega skrbstva pozove, da izjavi ali je otrokov oče. Novost predstavlja tudi določba, da mož ne more izpodbijati očetovstva otroka, ki je bil spočet z umetno osemnitvijo žene. Očetovstvo lahko izpodbija le v primeru, če se ni strinjal z umetno osemnitvijo. V skladu

z načelom enakosti med zakonci in nezakonskimi otroci je tudi določba, da ima tisti, ki misli, da je oče otroka, pravico izpodbijati očetovstvo moža otrokove matere, kar je bilo doslej mogoče le glede nezakonskih otrok.

V predlogu je posebej poudarjeno, da ima tisti od staršev, ki ne živi skupaj z otrokom, pravico do osebnih stikov z njim. To pravico mu lahko odvzame le občinska skupnost socialnega skrbstva, oziroma sodišče v primeru razveze. Zakon dalje določa, da v primeru, ko roditelja ne živita skupaj, izvršuje roditeljsko pravico tisti od roditeljev, pri katerem živi otrok. O odločitvah, ki lahko bistveno vplivajo na otrokov bodoči razvoj (šolanje in podobno) pa soodloča tudi drugi roditelj, če izpolnjuje svoje dolžnosti do otroka, npr. prispeva k njegovemu vzdrževanju. Če se roditelja ne moreta sporazumeti, odloči občinska skupnost socialnega skrbstva.

Zastopanje mladoletnikov

Mladoletnike zastopajo starši. Mladoletnik, ki je dopolnil 15 let — doslej je bila ta meja 14 let — pa lahko samostojno sklepa manj pomembne pravne posle in razpolaga s svojim osebnim dohodkom, če je zaposlen. Otrokov premoženje upravlja do njegove polnoletnosti. Popolno poslovno sposobnost pridobi poleg mladoletnika, ki je sklenil zakonsko zvezo, tudi mladoletnik, ki je postal roditelj, če so za to dani pomembni razlogi, o čemer odloča sodišče na predlog občinske skupnosti socialnega skrbstva.

Roditeljska pravica se lahko podaljša staršem po novem tudi v primeru, da so podali predlog za podaljšanje prepozno in je otrok že polnoleten. Roditeljska pravica se poleg ostalih primerov lahko odvzame tudi v primeru, da je

roditelj očitno pokazal, da ne bo skrbel za otroka ali hudo zanemarja roditeljske dolžnosti. Roditeljsko pravico odvzame sodišče. Če so starši zanemarili otrokovo vzgojo ali je to iz drugih pomembnih razlogov otrokom v korist, pa lahko občinska skupnost socialnega varstva — ne da bi bila staršem odvzeta roditeljska pravica — odvzame otroka staršem in ga da v vzgojo in varstvo drugi osebi ali zavodu. Dolžnost preživljanja je doslej veljala za vse zakonske sorodnike v ravnih črti navgor in navzdol ter za brate in sestre glede preživljanja mladoletnih bratov in sorodnikov do njega. Posvojitve se drugače kot po prejšnji ureditvi ne more razvezati. Popolnost posvojitve se kaže tudi v tem, da se pri posvojitvi v rojstno matično knjigo vpišejo posvojitelj kot posvojenčevi starši.

Postopek za posvojitve je prav tako drugačen kot v dosedanjem zakonu. Posvojitve se več ne sklepa s pogodbo, temveč nastane na podlagi odločbe o posvojitvi, ki jo izda občinska skupnost socialnega skrbstva. Skupnost socialnega skrbstva začne postopek na predlog bodočega posvojitelja ali pa po uradni dolžnosti. Da se ugotovi ali se bosta posvojenec in posvojitelj lahko razumela in ali bo posvojitve koristna za posvojenca, lahko občinska skupnost socialnega skrbstva odloči, da bodoči posvojenec preživi določen čas pred posvojitvijo v družini posvojitelja. Čeprav razveza posvojitve ni več dopustna, je možno uveljavljati neveljavnost posvojitve v določeni primerih, npr. če posvojenec ni bil mladoleten, če ga je posvojitelj oseba, ki po zakonu ne more biti posvojitelj in podobno.

Rejništvo

Na področju rejništva predlog ni prinesel toliko sprememb kot drugje. Nova je predvsem vloga občinske skupnosti socialnega skrbstva. Zakon sicer obravnava rejništvo, ki nastane na podlagi odločbe občinske skupnosti socialnega skrbstva in tudi rejništvo otrok, ki jih oddajo v rejno sami starši. V predlogu je urejeno rejništvo v vidika odnosov med rejniško družino in rejencem in so določene naloge ter obveznosti skupnosti socialnega skrbstva. Da bi bilo zagotovljeno nadzorstvo družbe nad rejenci, ki so jih oddali v rejništvo sami starši, je zakon določil, da je občinska skupnost socialnega skrbstva, ki ugotovi na svojem območju primer takega rejništva, pa ni za ta primer pristojna, dolžna o tem obvestiti pristojno občinsko skupnost socialnega skrbstva. Pa je tudi dolžna, da ukrene vse potrebno, če ugotovi, da rejništvo, v katerega so starši sami oddali otroka, za tega ni primerno in koristno.

Tudi ureditev skrbništva se po novem zakonu ne razlikuje bistveno od dosedanjega. Skrbništvo je posebna oblika družbenega varstva mladoletnih otrok, ki nimajo staršev ali za katere starši ne skrbijo ter odraslih oseb, ki niso sposobne same skrbeti zase, za svoje pravice in koristi. Občinska skupnost socialnega varstva je dolžna, da taki osebi določi skrbnika in nadzoruje njegovo delo. Skrbnik je dolžan vestno skrbeti za osebo, pravice in koristi varovanca in skrbno upravlja njegovo premoženje. Pomembnejše odločitve za svojega varovanca pa lahko sprejema samo z odobritvijo skupnosti socialnega skrbstva. Pomembnejša novost predloga je v tem, da lahko vloga skrbnika prevzame tudi družbeno pravna oseba npr. organizacija združenja dela, krajevna skupnost in podobno, ki v ta namen imenuje določeno osebo, odgovorno za izvajanje skrbništva.

Rejništvo

Na področju rejništva predlog ni prinesel toliko sprememb kot drugje. Nova je predvsem vloga občinske skupnosti socialnega skrbstva. Zakon sicer obravnava rejništvo, ki nastane na podlagi odločbe občinske skupnosti socialnega skrbstva in tudi rejništvo otrok, ki jih oddajo v rejno sami starši. V predlogu je urejeno rejništvo v vidika odnosov med rejniško družino in rejencem in so določene naloge ter obveznosti skupnosti socialnega skrbstva. Da bi bilo zagotovljeno nadzorstvo družbe nad rejenci, ki so jih oddali v rejništvo sami starši, je zakon določil, da je občinska skupnost socialnega skrbstva, ki ugotovi na svojem območju primer takega rejništva, pa ni za ta primer pristojna, dolžna o tem obvestiti pristojno občinsko skupnost socialnega skrbstva. Pa je tudi dolžna, da ukrene vse potrebno, če ugotovi, da rejništvo, v katerega so starši sami oddali otroka, za tega ni primerno in koristno.